

**STOLJEĆE ŽIVOTA POD OKRILJEM ZNAMENJA
VELIKOGA**

**A CENTURY OF LIFE UNDER THE AUSPICES OF A
GREAT SIGN**

s. Marija Petra Vučemilo, *Stoljeće života pod okriljem Znamenja velikoga* – Školske sestre franjevske u Sinju, Katolička izdavačka kuća i časopis Crkva u svijetu, Split 2020., 220 str.

Knjiga *Stoljeće života pod okriljem Znamenja velikoga* – Školske sestre franjevske u Sinju višeslojno je djelo, koje se sastoji od povijesnog prikaza dolaska Školskih sestara franjevsaka u Sinj i njihova djelovanja u gradu Sinju i okolici, uz koji je priložen prigodni recital koji istu temu predstavlja u poetsko-glazbenom ruhu. Autorica knjige je s. Marija Petra Vučemilo, a priloženi recital u koji su uklopljene skladbe maestra don Šime Marovića, napisala je s. Judita Čovo. Sve je nastalo o stotoj obljetnici dolaska Školskih sestara franjevsaka u Sinj, koja se obilježavala 2020. godine.

Naslov *Stoljeće života pod okriljem Znamenja velikoga* sretno je izabran jer je čitateljima jasna aluzija na Svetište Gospe Sinjske, uz koje su tijekom stotinu godinu svoga života i djelovanja Školske sestre franjevske postale i ostale čvrsto povezane, premda su se prostori i načini njihova djelovanja tijekom proteklih sto godina u tom kontekstu mijenjali.

Četiri su mjesta povezana s poviješću života i djelovanja Školskih sestara franjevsaka u Sinju ili, bolje reći, na području Župe Gospe Sinjske.

Prvo mjesto je Franjevačko sjemenište u Sinju, gdje su sestre došle 1920. godine iz Maribora u Sloveniji, na zamolbu fra Ante Cikojevića, tadašnjega provincijala Franjevačke provincije Presvetoga Otkupitelja sa sjedištem u Splitu. Već 1904. sestre iste Družbe došle su u Split, pa je njihova zajednica u Sinju osnovana kao podružnica one u Splitu.

Sedam godina kasnije sestrama je povjereno i vođenje franjevačkoga samostanskoga gospodarstva u selu Čitluku, koje je oko pet kilometara udaljeno od središta Sinja. Ondje su sestre živjele i djelovale od siječnja 1927. do rujna 1945. godine, kada su bile prisiljene napustiti Čitluk, a čitavo je samostansko imanje potom nacionalizirano.

U međuvremenu sestre su godine 1938. počele djelovati kao kuharice u Franjevačkom samostanu u samom gradu Sinju, gdje su do najnovijih vremena u većem ili manjem broju obavljale različite službe u Franjevačkom samostanu i Župi Gospe Sinjske.

Godine 2012. zatvorena je podružnica pri Franjevačkom samostanu u Sinju, a sestre koje u njemu i dalje djeluju preselile su se k ostalim sestrama, u njihovu vlastitu kuću, koju su kupile 1966. godine. To je četvrto i sada jedino mjesto u kojem stanuju školske sestre franjevske u Sinju, i odatle svakodnevno odlaze vršiti svoje poslanje u gradu i okolici.

Povijesni pregled dolaska, života i rada sestara na sve četiri navedene lokacije u ovoj je knjizi detaljno opisan i posvjedočen mnogim izvornim, dosad neobjavljenim arhivskim dokumentima. Neki od tih dokumenata preslikani su i objavljeni u knjizi onako kako izgledaju u originalu, a tu je i niz ostalih fotografija, koje su također dokumenti svoga vremena, a vizualno obogaćuju doživljaj čitanja ove knjige.

Treba reći da su dokumenti koji su korišteni u knjizi čvrsto povezani s temom, ali njihov sadržaj otkriva i prevladavajuću duhovnost, vrijednosti i način redovničkoga života u Katoličkoj Crkvi općenito u razdoblju prije i neposredno nakon Drugoga Vatikanskog sabora. Premda knjiga nije napisana s nakanom da bude striktno povijesni znanstveni rad, autentični dokumenti koji su dobro predstavljeni u svojem povijesnom i geografskom kontekstu daju ovoj knjizi i znanstveni karakter.

U svakom slučaju, jezik i stil pisanja pregledni su i jasni te knjiga ima u vidu čitatelje svih razina formalnog obrazovanja. Isto tako, način pisanja, a posebno pomno odabrani naslovi pojedinih tekstualnih cjelina pokazuju da je ova knjiga nastala iz ljubavi i zahvalnosti prema prošlim naraštajima sestara, sa svrhom da o njima ostane i jedan pisani spomen, koji će biti poticajan za sadašnje i buduće naraštaje. Osobito u tom smislu smatram vrijednim one dijelove knjige koji se tiču triju lokacija u kojima su sestre ostavile dubok i plodan trag, a danas ondje više ne žive i ne djeluju pa se može lako zaboraviti da je taj trag njihov.

Sjećanje na njihovo djelovanje u Franjevačkom sjemeništu u Sinju još uvijek je živo i svježije u sjećanjima mnogih nekadašnjih pitomaca tog odgojnog zavoda. Ali s godinama se i njihov broj smanjuje, te je ova knjiga izvrsni dokument koji svjedoči o vremenu kad je zaslugom sestara "sve pjevalo redom i čistoćom", kako je to opisano u jednom od najstarijih svjedočanstva o njihovu djelovanju u Sjemeništu.

Posebna priča je djelovanje sestara na samostanskom imanju na Čitluku. Svojim uzornim djelovanjem u Sjemeništu sestre su stekle toliko povjerenje da im je Franjevački samostan u Sinju povjerio upravljanje samostanskim imanjem u obližnjem selu Čitluku. Prve sestre, koje se uglavnom bile podrijetlom iz Slovenije, s ljubavlju su se trudile da se uklope u novu sredinu. U knjizi je veoma lijepo opisano njihovo zalaganje za svestrano unaprjeđenje okoline u koju su došle sa svojim specifičnim poslanjem. Budući da su nakon osamnaest godina svoje prisutnosti i djelovanja silom prilika 1945. godine morale napustiti Čitluk, mlađe generacije lokalnog stanovništva gotovo i ne znaju da su sestre ondje ikada bile. Isto tako, rijetko je komu poznat podatak da su deset godina prije otvorenja državne osnovne škole u Čitluku 1937. godine Školske sestre franjevke vodile privatnu pučku školu u kojoj su poučavale djecu. Usuđujem se reći da bi svjedočanstva predstavljena u ovoj knjizi trebala biti poticaj lokalnom stanovništvu da o stotoj obljetnici dolaska sestara na Čitluk, koja će se napuniti 2027., organizira prikladnu proslavu i oduži se sestrama barem jednom spomen-pločom na kojoj će biti zapisana njihova imena, na čelu sa sestrom Fabijanom Neuwirth, marljivom učiteljicom i predstojnicom kuće.

Pri Franjevačkom samostanu u Sinju sestre više nemaju svoju podružnicu, ali još uvijek djeluju u crkvi kao sakristanke, katehistikinje i orguljašice, pa je, unatoč izrazito smanjenom broju sestara, ondje ipak održan kontinuitet njihova djelovanja.

Pri kraju knjige autorica donosi popis svih sestara koje su tijekom stotinu godina djelovale u svim navedenim sinjskim podružnicama. Isto tako donesen je i popis svih sestara Družbe Školskih sestara franjevaka koje su rođene na području Župe Gospe Sinjske. Zanimljivo je da je ulazak u novicijat u Mariboru prve sestre na popisu (s. Dujma Mara Šušnjara) bio iste 1920. godine kada su sestre došle u Sinj, a potom slijedi više od osamdeset imena sestara koje pripadaju ili su pripadale Družbi. Uz to treba reći da je broj djevojanaka koje su prošle kroz sestrinske odgojne zavode još puno veći, kao i broj ostalih pokojnih i živućih sestara iz čitave Cetinske krajine.

Toliki broj duhovnih zvanja sam za sebe govori o plodonosnom djelovanju Školskih sestara franjevaka u Sinju od njihova dolaska 1920. godine do danas.

Nakon popisa sestara slijedi prigodni recital iz pera s. Judite Čovo, koji dakako svoj puni izraz postiže tek kada se izvodi onako kako je zamišljen. Ono što je zajedničko recitalu i prvom dijelu knjige nije samo povijesno autentičan pregled stoljetnoga hoda Školskih sestara franjevaka u Sinju nego i njihova uklopljenost u sveuku-

pnu lokalnu povijest, u koju su se sestre svojim dolaskom ucijepile i dodatno je oplemenile.

Na svojim posljednjim stranicama knjiga je opremljena sažetcima na čak šest jezika: hrvatskom, slovenskom, talijanskom, engleskom, francuskom i njemačkom jeziku. Sažetci u potpunosti odgovaraju sadržaju knjige, a njihova jezična raznolikost nije slučajna, nego reflektira djelovanje Školskih sestara franjevnika diljem svijeta. Stoga se ovim višejezičnim sažetcima postiže i svojevrсна literarna inkluzija u okviru cijele knjige, na čijem se početku nalazi kratak prikaz nastanka Družbe koja ima svoje korijene u Grazu i Mariboru, odakle se kontinuirano presađivala i rasla po cijelom svijetu, ali ne u nekom apstraktnom smislu, nego ostvarujući se u konkretnim lokalnim zajednicama, od kojih je i ona koja je 1920. presađena u Sinj narasla do davanja plodova, za koje se nadamo da će u budućnosti biti ustostručeni.

Od srca preporučujem čitateljima ovu knjigu, koja nije samo spomeničko odavanje zaslužnoga priznanja Školskim sestrama franjevnika koje djeluju u Sinju i okolici od 1920. godine, nego će biti od koristi i znanstvenicima koji se bave proučavanjem povijesti redovništva, duhovnosti, školstva, odgoja pa čak i ekonomije te ostalih aspekata djelovanja jedne redovničke zajednice u određenoj sredini.

Domagoj Runje